

Одлуком Наставно-научног вијећа Филозофског факултета Пале, Универзитета у Источном Сарајеву, број 2180/22, од 11. 10. 2022. године, именована је Комисија за оцјену урађене докторске дисертације кандидата мср Биљане Мишић под насловом *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* (у даљем тексту: Комисија)¹ у сљедећем саставу:

1. Др Миланка Бабић, редовни професор, Специфични језици (Савремени српски језик и лингвистика), Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, председник;
2. Др Милош Ковачевић, редовни професор, Савремени српски језик и Општа лингвистика, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, ментор;
3. Др Рајна Драгићевић, редовни професор, Српски језик (Лексикологија), Филолошки факултет Београд, Универзитет у Београду, члан.

Комисија је прегледала и оцијенила докторску дисертацију и о томе подноси Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ **о оцјени урађене докторске дисертације**

<p>1. Подаци о кандидату (биографија и библиографија кандидата)</p> <p>Мср Биљана (Божидар) Мишић рођена је 5. 11. 1987. године у Власеници. Студиј српског језика и књижевности уписала је 2006. године на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву, гдје је дипломирала 2010. године. На истом факултету 2014. године одбранила је мастер рад под насловом <i>Наставно тумачење језичко-стилских особености у дјелима Бранка Ћопића</i>. На Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву почиње да ради 2011. године у звању асистента. Године 2015. изабрана је за вишег асистента за ужу научну област Специфични језици – Методика наставе српског језика и књижевности и Савремени српски језик (ужа образовна област Савремени српски језик и лингвистика и Методика наставе језика и књижевности), а 2020. поново је изабрана за вишег асистента за ужу научну област Специфични језици (Србистика). Године 2019. Сенат Универзитета у Источном Сарајеву одобрио јој је израду докторске дисертације под називом <i>Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу</i>, а за ментора је именован проф. др Милош Ковачевић.</p> <p>Учествовала је у пројекту <i>Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске</i> (2012-2015) и поново је 2019. била учесник у пројекту <i>Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске</i>, који финансира Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске.</p> <p>Мср Биљана Мишић до сада је учествовала на десет научних скупова и објавила двадесет и два научна и стручна рада, у рецензираним категоризованим часописима, тематским зборницима и зборницима са националних и међународних скупова, и то:</p> <ol style="list-style-type: none">1. (2013) „Фразеологизми у 'Башти сљезове боје' Бранка Ћопића“, <i>Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске II. Књижевни класици Републике Српске: Кочић и Ћопић</i>, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, стр. 243–253.2. (2013) „Наставно тумачење фразеологизама у приповијеткама Петра Кочића“, <i>Од науке до наставе</i>, зборник радова са међународног научног скупа, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Ниш, стр. 155–167.
--

¹ Комисија има најмање три или пет чланова од којих најмање један није у радном односу на Универзитету.

3. (2013) „Деминутивни и хипокористици у 'Башти сљезове боје' Бранка Ћопића – анализа њихових граматичких и стилистичких особина у настави“, *Радови Филозофског факултета* 15, књига 1, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, стр. 423–431.
4. (2014) „Стилски маркиране јединице у 'Слици без оца' Радослава Братића“, *Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске III. Слика Босне и Херцеговине у дјелима савремених писаца Републике Српске*, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, стр. 89–105.
5. (2015) „Методичка анализа лингвостилистичких особености у приповијеткама Бранка Ћопића“, *Прилози настави српског језика и књижевности*, III/ 1–2, Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске, Бања Лука, стр. 133–144.
6. (2015) „Стилске одлике лексичких јединица у прози Радослава Братића и Горана Петровића“, *Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске IV. Будућност српског језика и књижевности у Републици Српској и процеси (дез)интеграција*, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, стр. 219–229.
7. (2016) „Језичко-стилистички аспекти жаргонизама у роману 'Хеј, нисам ти то причала' Мома Капора“, *Савремена проучавања језика и књижевности: зборник радова са 7. научног скупа младих филолога Србије*, ФИЛУМ, Крагујевац, стр. 301–306.
8. (2016) „Доминантни типови колоквијалне лексике у прози Мома Капора“, *Наука и евроинтеграције*, 10/2, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, стр. 47–54.
9. (2016) „О стваралаштву у настави књижевности“ (Бранка Брчкало, *Стваралачки поступци у настави књижевности*, Филозофски факултет Пале, 2015, 203 стр.), *Књижевност и језик*, LXIII, 3-4, Друштво за српски језик и књижевност, Београд, стр. 449–451. (приказ)
10. (2016) „Синонимија конгруентног и неконгруентног атрибута у генитиву“, *Нова школа*, XI/2, Педагошки факултет, Бијељина, стр. 104–112.
11. (2017) „Социolingвистички статус солидарности из перспективе лексике“, *Липар – часопис за књижевност, језик, уметност и културу*, XVIII/ бр. 64, ФИЛУМ, Крагујевац, стр. 77–83.
12. (2018) „Управни и неуправни говор у роману 'На Дрини ћуприја' – несупституентне јединице“, *Значај српског језика за очување српског културног идентитета I: Иво Андрић и српски језик*, Андрићев институт, Андрићград, стр. 181–192.
13. (2018) „Међуоднос граматичких и стилистичких категорија у радовима Милоша Ковачевића“, *Српски језик: статус, систем, употреба – зборник у част проф. Милошу Ковачевићу*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, стр. 131–135.
14. (2019) „Ријеч и идеја“, (Драгана Вељковић Станковић, *Како мислимо речи*, Јасен, Београд, 2019, 272 стр.), *Српски језик*, XXIV, Београд, стр. 849–852. (приказ)
15. (2019) „Глаголи кретања са секундарним значењем у роману 'Кукавичја пилад' Лабуда Драгића“, *Значај српског језика за очување српског културног идентитета II: Српска књижевност као основа српског језика*, Андрићев институт, Андрићград, стр. 271–282.
16. (2019) „Употреба глагола кретања у роману 'Фолиранти' Мома Капора“, *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске V. Српски језик и књижевност у БиХ и Србији*, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, стр. 133–149.
17. (2020) „Експресивна и неекспресивна употреба глагола кретања“, *Српски језик, књижевност, уметност*, зборник радова са XIV међународног научног скупа, *Експресивност у српском језику*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, стр. 149–155.
18. (2020) „Топоними и глаголи кретања у збирци прича Жељка Пржуља 'Дјеца са границе'“, *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске*

VI. *Насеља у дјелима српских писаца*, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, стр. 321–334.

19. (2021) „Граматика под лупом семантике“, (Рајна Драгићевић, *Граматика у огледалу семантике*, Чигоја штампа, Београд, 2020, 235 стр.), *Српски језик*, XXVI, Београд, стр. 701–706. (приказ)

20. (2021) „Хљоб у фразеологизмима“, *Значај српског језика за очување српског културног идентитета II: Хљоб у српском језику, књижевности и култури*, Андрићев институт, Андрићград, стр. 173–185.

21. (2022) „Полисемантичка структура глагола *доћи* у књижевноумјетничком и научном стилу“, *Актуелна питања лексикологије и лексикографије српског језика*, Андрићев институт, Андрићград, 2022, 270–300.

22. (2022) „Метафорична значења глагола кретања у роману 'На Дрини ћуприја'“, *Српски језик, књижевност, уметност, Књ. I: Језик и стил српскога романа*, уредници Милош Ковачевић и Јелена Петковић – Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 243–250.

2. Приказ садржаја докторске дисертације

Докторска дисертација мср Биљане Мишић *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* има 229 страница куцаног текста, фонтом *Times New Roman*, проред 1,5. Поред апстракта на српском и енглеском језику, дисертација садржи следећих седам поглавља, од којих је пет текстуално: 1) *Увод* (стр. 3–8); 2) *Пренесена значења лексема* (стр. 9–18); 3) *Пренесена значења глагола у књижевноумјетничком стилу* (стр. 19–164); 4) *Пренесена значења глагола у научном стилу* (стр. 165–193); 5) *Закључак* (стр. 194–209); 6) *Извори* (стр. 210–211), и 7) *Литература* (стр. 211–229).

У уводном поглављу дисертације представљен је *предмет* истраживања (а то лексиколошко-функционалностилска обрада лексичко-семантичке групе глагола кретања, и то њихових пренесених значења, која подразумевају сва значења која су директно или индиректно изведена од примарног или основног значења. Осим предмета истраживања у уводу је представљен и *циљ истраживања*, који подразумева моделовање и свеобухватну анализу пренесених значења глагола кретања; утврђивање механизма њиховог настајања, и упоређивање полисемијског потенцијала ових глагола у књижевноумјетничком и научном стилу. Истраживање је засновано на шест *хипотеза*: 1) Пренесена значења глагола кретања не чине хомогену семантичку групу; 2) Глаголи протипичнији у оквиру својих група показују већа полисемичка својства, односно посједују већи степен метафоризације; 3) Пренесена значења глагола кретања најчешће творе идиоматизоване или полуидиоматизоване изразе; 4) Пренесена значења глагола кретања много су чешћа и семантички хетерогенија у књижевноумјетничком него у научном стилу књижевног језика; 5) Пренесена значења глагола кретања много више теже идиоматизацији изрази у научном него у књижевноумјетничком стилу, и 6) Одређена метафорична значења глагола кретања подударна су у оба стила, будући да представљају језички корелат когнитивно утемељених концепата који су универзалног карактера. У анализи је досљедно примијењен *метод* компоненцијалне лексичке анализе.

У другом поглављу – *Пренесена значења лексема* – докторанткиња најприје даје теоријска објашњења пренесених као значења која директно или индиректно настају од примарног значења, а потом даје проблемски приказ историјата питања, тј. досадашњих истраживања проблематике пренесених или секундарних значења у домаћој и страниј литератури. У овом поглављу критеријално је, преко доминантних семичких компоненти, представљена лексичко-семантичка група глагола кретања, која је предмет дисертационе анализе, као и приказ корпуса на коме је вршена анализа: за корпус проучавања пренесених значења глагола кретања узета су, у оквиру књижевноумјетничког функционалног стила, романескна и приповиједна остварења српских писаца 20, односно, 21. вијека – чак 35 романа и/или збирки приповиједака; док је корпус научног функционалног стила у

испитивању пренесених значења глагола кретања чинило шест дјела инструктивног (научно-уџбеничког) подстила, зато што је овај подстил „намијењен за обучавање адресата који тек поступно савладавају неке сегменте одређене науке“ (Катнић Бакаршић 2007: 88), при чему су у корпус ушла дјела из разних области, тако да је анализа провођена на примјерима из научних монографија, односно уџбеника из области педагогије, математике, хемије, логике те методологије научног истраживања.

Треће поглавље *Пренесена значења глагола у књижевноумјетничком стилу* најопширније је истраживачко поглавље дисертације, опсеже готово стотину и педесет страница текста. Поглавље, логично, почиње представљањем најбитнијих карактеристика књижевноумјетничког стила, од којих су за кандидаткињино дисертационо истраживање најбитније: а) да је то најполисемичнији функционални стил, б) да је то функционални стил који одликује "најјача глаголичност", и в) да су од свих глагола у књижевноумјетничком стилу најфреквентнији управо глаголи кретања. Зато докторанткиња најприје компоненцијалној анализи подвргава прототипичне глаголе кретања које карактерише сема 'самосталност кретања', тј. глаголе *кренути* и *ићи*. А потом према кротеријуму 'правац кретања' у посебним потпоглављима анализира: 1) *Пренесена значења адлативних глагола кретања*, 2) *Пренесена значења аблативних глагола кретања*, и 3) *Пренесена значења перлативних глагола кретања*. У потпоглављу *Пренесена значења адлативних глагола кретања* анализирана су значења глагола којим се означава стицање, долазак до неке тачке у простору, а то су глаголи: *доћи*, *прићи*, *ући*, *наићи* и *заћи*. Значења глагола *отићи*, *поћи*, *изаћи* и *сићи* анализирани су у оквиру аблативних глагола кретања којим се означава удаљавање од почетне тачке кретања, док је потпоглавље *Пренесена значења перлативних глагола кретања* посвећено анализи глагола *прећи*, *проћи*, *обићи* и *разићи* (се). На богатом корпусу извршена је детаљна компоненцијална анализа свакога глагола, и, што је посебно значајно, освијетљени механизми (метафорски, метонимијски, перифрастички, синегдохални, фразеолошки, еуфемистички, декомпозициони) остварења њихових бројних пренесених значења.

Четврто поглавље *Пренесена значења глагола у научном стилу* посвећено је анализи значења ексцерпираних глагола кретања у научно-уџбеничком подстилу. И ово поглавље методолошки је готово нужно морало започети описом најбитнијих карактеристика научног стила, посебно у његовом саодносима према књижевноумјетничком стилу. Научни стил је по својим најбитнијим особинама готово антиподан књижевноумјетничком стилу, што се види и по заступљености пренесеног значења у та два стила, јер је пренесено значење најпримјереније књижевноумјетничком, а најнесвојственије научном функционалном стилу. Поређење та два стила најексплицитније показује које су инваријантне а које варијантне особине што на нивоу просторне као основне мисаоне категорије, коју овдје репрезентују глаголи кретања, дате стилове чини интерферентним. Број глагола кретања са пренесеним значењима, а и њихови (не)интерферентни (под)типови значења неупоредиво је сиромашнији од броја у књижевноумјетничком стилу. Докторанткиња тако издваја само десет глагола: *ићи*, *доћи*, *прићи*, *ући*, *наићи*, *поћи*, *изаћи*, *прећи*, *проћи* и *водити*, увијек указујући на суоднос према њиховој употреби у књижевноумјетничком стилу. Анализа је показала да се у научном функционалном стилу, тачније у научно-уџбеничком подстилу, појављује мали број глагола кретања. Они се, по правилу, јављају у једном или два значењима. Изузетак су семантички најбогатији глаголи *ићи* и *водити*, који се јављају у трима значењима. При томе, у научном функционалном стилу глаголи кретања показују тенденцију идиоматизације будући да се образују сталне везе семикопулативних глагола и глаголских именица.

Пето поглавље је закључно, баш како му и наслов *Закључак* показује. У њему су према уводу датим критеријумима и према њиховој примјени на богатој корпусној грађи сумирани резултати дисертационог истраживања. Ако истраживачка поглавља показују све

аналитичке научне способности кандидаткињине, закључак је више него добар показатељ синтетичких способности Биљане Мишић.

У шестом поглављу дат је богат списак *Извора*, који чини 25 књижевних дјела и 6 дјела која репрезентују научни стил. Седмо поглавље представља списак *Литературе*, која броји 171 библиографску јединицу, које показују да је кандидаткиња консултовала сву релевантну србистичку и/или сербокroatистичку и свјетску славистичку литературу која је у непосредној или посредној вези са темом њене докторске дисертације.

3. Опис постигнутих резултата

Дисертација мр Биљане Мишић *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* за предмет истраживања имала је испитивање пренесених значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу. Она је, дакле, подразумијевала прије свега лексиколошку анализу "метафоричних" глагола кретања, али и њихову функционалностилску репартицију везану за два функционална стила, и то књижевноумјетнички, којем је метафоричност готово иманентна особина, и научни, који у основи искључује метафоричност.

Иако су глаголи кретања били чест предмет прије свега лексиколошких анализа, ни у једном досадашњем раду, а камоли монографији предмет анализе нису били глаголи кретања у пренесеном значењу. Ни у једном раду нити монографији такође ни основна ни пренесена значења глагола кретања нису разматрана саодносно на корпусу књижевноумјетничког и научног стила не само српскога књижевног језика. Избор та два стила за анализу у овој дисертацији није случајан, будући да је пренесено значење најпримјереније књижевноумјетничком стилу, а најнесвојственије научном функционалном стилу. Осим тога књижевноумјетнички стил је кудикамо глаголичнији од научног стила. Међуоднос та два стила у истраживању показао је које су инваријантне, а које варијантне особине глагола кретања, који се у научном тилу и могу јавити само у пренесеном значењу, дате стилове чини интерферентним. Зато је посебна вриједност ове дисертације корпус на коме је вршено истраживање: докторанткиња је ексцерпцију примјера вршила из чак 31 дјела – 25 књижевних и 6 дјела која репрезентују научни стил. То је досада најисцрпнији корпус на коме је вршена функционалностилистички "контрастна" анализа једне лексичкосемантичке групе глагола у српском књижевном језику.

У раду је доказано свих шест хипотеза на којима се заснивало истраживање: 1) Пренесена значења глагола кретања не чине хомогену семантичку групу; 2) Глаголи протипичнији у оквиру својих група показују већа полисемичка својства, односно посједују већи степен метафоризације; 3) Пренесена значења глагола кретања најчешће творе идиоматизоване или полуидиоматизоване изразе; 4) Пренесена значења глагола кретања много су чешћа и семантички хетерогенија у књижевноумјетничком него у научном стилу књижевног језика; 5) Пренесена значења глагола кретања много више теже идиоматизацији израза у научном него у књижевноумјетничком стилу, и 6) Одређена метафорична значења глагола кретања подударна су у оба стила, будући да представљају језички корелат когнитивно утемељених концепата који су универзалног карактера.

Ово је прва лексиколошко-функционалностилска студија у српском језику у којој је досљедно примијењена и проведена компоненцијална семантичка анализа. То значи да је семантички садржај глагола декомпонован на семантичке компоненте. Основни критеријум за класификацију глагола кретања биле су диференцијалне семантичке компоненте. За примјер компоненцијалне анализе и њене сложености наводимо ауторкино сумирање употребе глагола *ићи* у пренесеном значењу. Глагол *ићи* у књижевноумјетничком стилу реализује широк спектар значења будући да се њиме означавају различите врсте кретања, како физичке тако и апстрактне, ситуације простирања, ширења, итд. Сва значења глагола *ићи* индуквана су на основу семантичких

компоненти: 'директивна немаркираност', 'континуираност кретања' и 'распростирање кретања по површини'. Захваљујући немаркираности у погледу директивности, овим се глаголом означава опште директивно, тј. перлативно кретање, али и посебно директивно, односно адлативно и аблативно кретање, а наведена усмјерена кретања могу бити заснована на метонимији и метафори. У метонимијски индукована значења потпадају значења: „прелазити“, „одлазити, удаљавати се“, „силазити“, „упућивати се куда с каквим циљем“, „упућивати се куда са намјером да се нешто уради“, „улазити“, „кружити, циркулисати“, док у метафорична значења улазе сљедеће семантичке реализације: „протицати, тећи“, „приближавати се, примицати се“, „тежити нечему“, „нападати, сналазити“, „угледати се на некога, поводити се за ким“, „припадати“ те „продирати, забадати се“. Осим 'директивне немаркираности', активне су и семе 'континуираност кретања' и 'распростирање кретања по површини'. Семантичка компонента 'континуираност кретања' мотивациони је фокус за развитак значења као што су: „капати, цурити“, „тећи“, „обављати се, збивати, тећи“, „пристајати уз што, одговарати чему, слагати се са чим“, „продавати се“ и „забављати се“. Значења „ширити се, распростирати се, проносити се“, „пружати се, водити“ и „дувати“ настала су захваљујући продуктивности семе 'распростирање кретања по површини'. Испитивање глагола *ићи* у научном стилу показало је да пренесена значења настају искључиво механизмом метафоричног преноса. Семантичке реализације које се актуелизују у научном стилу јесу: „тежити“, „одвијати се, тећи“ и „наводити (нешто)“. Значења „тежити“ и „одвијати се, тећи“ јављају се у оба стила, док је значење „наводити (нешто)“ иманентно само научном стилу с обзиром на то да се односи на библиографски запис о извору. У књижевноумјетничком стилу бројне су и разнолике перифрастичке јединице са глаголом *ићи*, а забиљежене су и метафорске, метонимијске, еуфемистичке и фразеолошке перифразе. С друге стране, у научном стилу овај се глагол појављује само као компонента метафорске перифразе „ићи у прилог“ → „бити користан, одговарати“, којом се наглашава континуираност радње.

Методолошки еквивалентне компоненцијалне анализе дате су и за све друге у анализу укључене глаголе кретања (*кренути (се), доћи, прићи ући, наићи, заћи; отићи, поћи, изаћи, сићи; прећи, приоћи, обићи и разићи се*), што је засигурно највећи научни допринос ове докторске дисертације.

4. Упоредна анализа резултата кандидата са подацима из литературе

У докторској дисертацији коришћена је релевантна литературе из различитих лингвистичких области, а најбројнија и најрелевантнија је она из области лексикологоје. Ту су најприје општелексиколошки србистички и/или сербокроатистички и русистички радови који се баве или основним или пренесеним, односно секундарним значењем ријечи. А потом радови који се баве семантиком глагола, између којих се посебна пажња поклања радовима који се баве проблематиком глагола кретања (Ивић 1957, 1957–58; Пипер 1983; Пипер и др. 2005; Вујовић 2019). У србистици су глаголима кретања посвећене двије монографске, и то обје дисертационе, студије: Д. Вујовић (2009) и Д. Стаменковић (2013), с тим да је и дио дисертације Д. Миланов (2017) такође посвећен анализи глагола кретања. У странијој литератури, посебно русистичкој већи број огледа и студија има за предмет анализе глаголе кретања (нпр.: Најда 1975; Ватева 2004; Мајсак, Рахилина 1999; Јудина 2010; Зиновјева 2013, Бујленко 2015). Између тих радова о глаголима кретања врло мали број посвећен је проблематици пренесених значења глагола кретања, од којих су најбитнији рад Мутајеве (2018), који се бави анализом глагола *ићи, бјежати* и *окренути се* у енглеском језику, и рад Д. Вујевић (2011а) који се бави полисемијским потенцијалном глагола *ићи* у српском језику. Изван тих радова, у вези са питањем полисемије, често се у радовима непосвећеним примарно глаголима кретања помињу и пренесена значења глагола кретања. Треба ли и напомињати да је у функционалностилској литератури проблематика полисемијности глагола кретања готово потпуно заобиђена. Нема нијендог

рада у коме се нализа проводи на копрусу једног од та два функционална стила, па самим тим ни рада који би се бавио међуодносом употребе глагола кретања у тим стиливима.

Кад се доведе у суоднос са литературом докторска дисертација мср Биљане Мишић *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* јасно је да су објављени општелексиколошки и општефункционалностилски радови могли бити добра прије свега методолошка основа њеног истраживања. Предметно је, међутим, ова дисертација потпуно нова јер освјетљава досада не само у србистици готово неначето поље анализе пренесених значења глагола кретања, посебно у вези с њиховом репартицијом у књижевноумјетничким и научним стилем српскога књижевног језика.

5. Објављени и саопштени резултати који чине дио докторске дисертације

Мср Биљана Мишић до сада се у значајној мјери бавила полисемичном и стилистичком реализацијом глаголских лексема српскога језика, тј. проблематиком која непосредно улази у оквир њеног дисертационог истраживања. Највећи број њених објављених радова, као што се види из наслова радова наведених у библиографији, заправо са тиче семантичке и/или стилистичке анализе лексике српскога језика. Међу тим радовима чак шест радова за предмет анализе има глаголе кретања, тј. глаголе који су тема њене докторске дисертације:

1. „Глаголи кретања са секундарним значењем у роману 'Кукавичја пилад' Лабуда Драгића“, *Значај српског језика за очување српског културног идентитета II: Српска књижевност као основа српског језика*, Андрићев институт, Андрићград, 2019, стр. 271–282.

2. „Употреба глагола кретања у роману 'Фолиранти' Мома Капора“, *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске V. Српски језик и књижевност у БиХ и Србији*, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, 2019, стр. 133–149.

3. „Експресивна и неекспресивна употреба глагола кретања“, *Српски језик, књижевност, уметност*, зборник радова са XIV међународног научног скупа, *Експресивност у српском језику*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2020, стр. 149–155.

4. „Топоними и глаголи кретања у збирци прича Жељка Пржуља 'Дјеца са границе““, *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске VI. Насеља у дјелима српских писаца*, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, 2020, стр. 321–334.

5. „Полисемантичка структура глагола *доћи* у књижевноумјетничком и научном стилу“, *Актуелна питања лексикологије и лексикографије српског језика*, Андрићев институт, Андрићград, 2022, 270–300.

6. „Метафорична значења глагола кретања у роману 'На Дрини ћуприја““, „Метафорична значења глагола кретања у роману 'На Дрини ћуприја““, *Српски језик, књижевност, уметност, Књ. I: Језик и стил српскога романа*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2022, 243–250.

6. Научни допринос докторске дисертације

Предмет докторске дисертације мср Биљане Мишић *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* био је испитивање пренесених значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу. Глаголи кретања одабрани су за анализу због тога што означавају кретање као једно од основних људских својстава, а будући да су семантички најбогатије лексеме оне које се односе на човјека, логично је било очекивати, а у анализи се и потврдило, да глаголи кретања имају велики полисемијски потенцијал. Иако су глаголи кретања анализирани у бројним домаћим и страним радовима, ни у једној досадашњој студији, па чак ни у једноме раду посвећеном глаголима кретања, тема нису били глаголи кретања у пренесеном значењу, посебно не с обзиром на корпус двају по својим суштинским особинама готово искључујућих

функционалних стилова: књижевноумјетничком и научном. Како је пренесено значење најпримјереније књижевноумјетничком стилу, а најнесвојственије научном функционалном стилу, управо је корпус та два стила узет да се покаже које су инваријантне, а које варијантне особине што на нивоу просторне као основне мисаоне категорије, коју овдје репрезентују глаголи кретања, дате стилове чини чак интерферентним. Тако тема дисертације није подразумијевала само лексиколошку анализу метафоричних глагола кретања, него и њихову функционалностилску репартицију, везану за два функционална стила, и то књижевноумјетнички, којем је метафоричност готово иманентна особина, и научни, који у основи искључује метафоричност.

Испитивање пренесених значења глагола кретања вршено је помоћу методе компоненцијалне анализе, што значи да је семантички садржај глагола декомпонован на семантичке компоненте. Основни критеријум за класификацију глагола кретања биле су диференцијалне семантичке компоненте, па су у анализу укључени интранзитивни глаголи које карактерише сема 'самосталност кретања' и транзитивни глаголи који садрже сему 'несамосталност, узрокованост кретања'. У оквиру глагола који садрже сему 'самосталност кретања' у текстовима књижевноумјетничког стила анализирани су прототипични глаголи кретања који садрже генеричку семему 'мијењати мјесто у простору', тј. глаголи *кренути* и *ићи*, а затим и префиксални деривати глагола *ићи*. Поткритеријум за префигиране глаголе била је компонента 'правац кретања', на основу које су издвојене три групе глагола: адлативни (*доћи*, *прићи*, *ући*, *наићи* и *заћи*), аблативни (*отићи*, *поћи*, *изаћи* и *сићи*) и перлативни глаголи (*прећи*, *проћи*, *обићи* и *развићи се*). Од глагола које карактерише сема 'несамосталност кретања' анализом је обухваћен само глагол *водити* зато што је он семантички најбогатији глагол који садржи поменути компоненту. У научном стилу нисмо пронађени сви наведени глаголи, него само глагол *ићи*, затим адлативне глаголи *доћи*, *прићи*, *ући* и *наићи*, аблативне глаголи *поћи* и *изаћи*, и перлативни глаголи *прећи* и *проћи* и глагол *водити*.

Пренесена значења глагола кретања анализирана су с обзиром на типове семантичких трансформација, које као резултат дају полисемантичку дисперзију једне лексеме, а то су: метонимија, синегдоха и метафора. Поткритеријум за описивање метафоричних значења биле су семантичке компоненте које учествују у процесу метафоризације. Тако су издвојене двије групе метафоричних значења: *мотивисана метафорична значења*, гдје су сврстане семантичке реализације чији настанак омогућава диференцијална сема основног значења глагола и *асоцијативна метафорична значења*, гдје потпадају значења која омогућава потенцијална, факултативна сема примарног значења глагола.

Докторска дисертација мср Биљане Мишић прва је монографија посвећене пренесеним значењима једне лексикосемантичке групе лексема српскога језика, и представља оригинално научно дјело, значајно за већи број лингвистичких дисциплина, прије свега за лексикологију и лексикографију, али и за лингвистилистику и функционалну стилистику српскога књижевног језика.

7. Мишљење о прихватању дисертације за одбрану

На основу предочених закључака о резултатима дисертације и њеној научној релевантности, Комисија једногласно констатује да се дисертација мср Биљане Мишић *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* прихвата за одбрану.

8. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ²

Комисија једногласно закључује да докторска дисертација кандидата мср Биљане Мишић под насловом *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* представља оригинални допринос науци по томе што се на научно утемељен начин

² У закључку се, поред осталог, наводи и назив квалификације коју докторант стиче одбраном тезе

бави врло комплексном лексичкосемантичком и функционалностилском проблематиком феномена пренесених значења једне од најзначајнијих лексичкосемантичких група глагола – глагола кретања. Теоријски и емпиријски резултати спроведеног истраживања оправдавају оцјену врло добро, ако не и одлично урађене докторске дисертације.

Стога Комисија са задовољством предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву да прихвате Извјештај о урађеној докторској дисертацији мср Биљане Мишић *Пренесена значења глагола кретања у књижевноумјетничком и научном стилу* и да јој одобри усмену одбрану, те стицање научног степена доктора филолошких наука – 480 ECTS – Србистика – лингвистика.

Мјесто: Пале

Датум: 27. 10. 2022.

КОМИСИЈА

1. Др Миланка Бабић, редовни професор, Специфични језици (Савремени српски језик и лингвистика), Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, предсједник Комисије;

2. Др Милош Ковачевић, редовни професор, Савремени српски језик и Општа лингвистика, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, ментор;

3. Др Рајна Драгићевић, редовни професор, Српски језик (Лексикологија), Филолошки факултет Београд, Универзитет у Београду, члан Комисије.
